

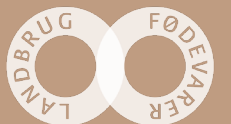
Klima og bæredygtighed på landbrugsbedriften

Anna Marie Thierry, Specialkonsulent Center for Klima & Bæredygtighed

7. december 2021

Noget af det bedste i verden

STØTTET AF
Promilleafgiftsfonden for landbrug

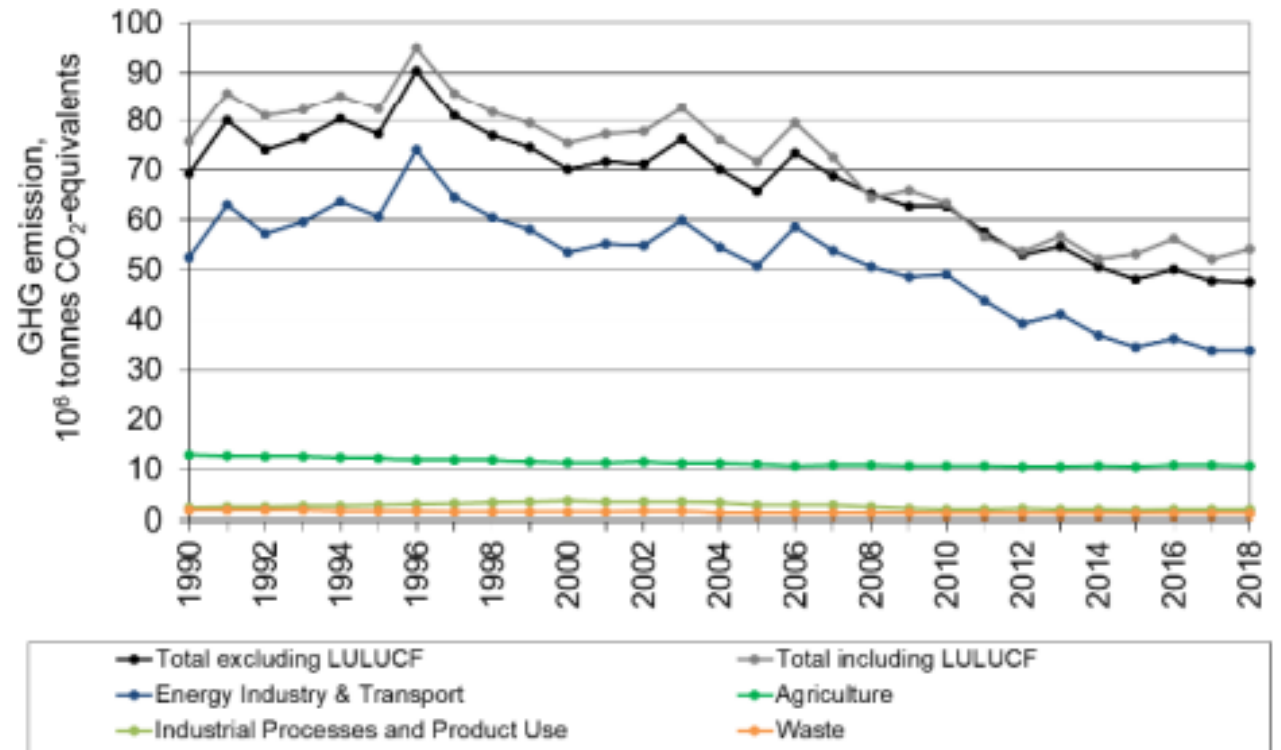
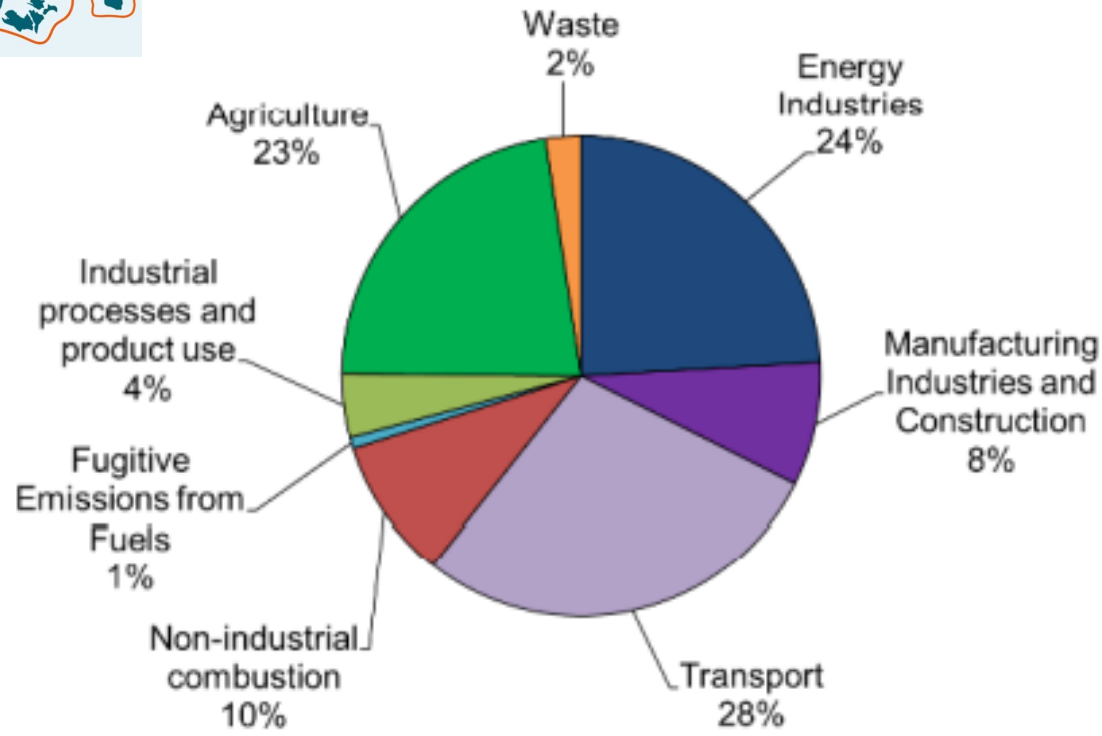
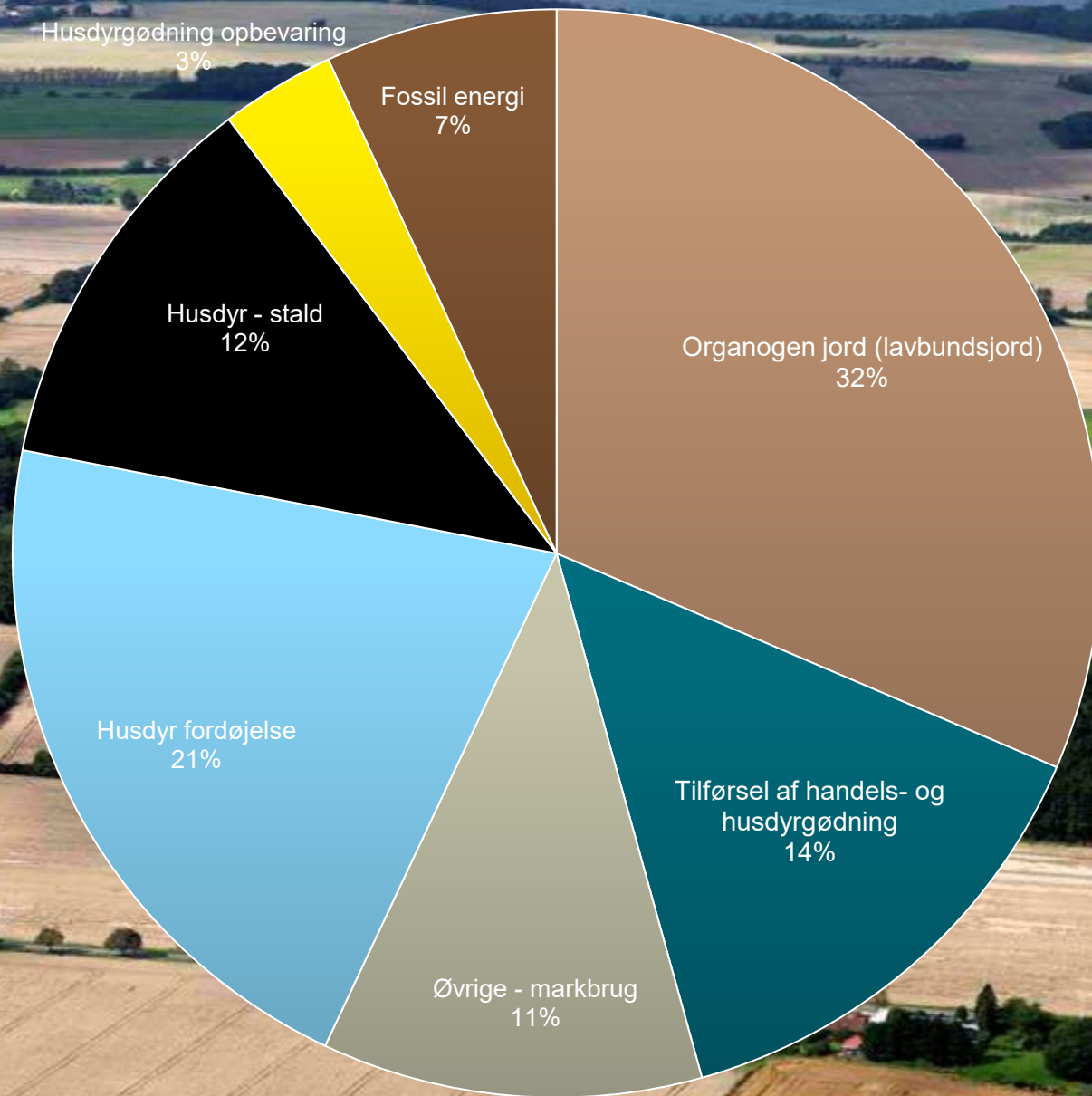

Figure 2.1 Greenhouse gas emissions in CO₂ equivalents distributed on main sectors for 2018 (excluding LULUCF and indirect CO₂) and time series for 1990 to 2018.

FLERE OPGØRELSESMETODER

Den nationale opgørelse

- Klimaaftryk opgøres efter, hvor udledninger geografisk har fundet sted
- Indeholder kun mængden af udledninger og aktiviteter nationalt
- Klimaaftryk opgøres sektoropdelt efter fast regelsæt fra FN
- Virksomheder kan ikke klimakompensere ved at købe klimakreditter

Livscyklusanalyser

- Ser på hele forsyningskæden for at opgøre et produkts klimaaftryk
- Ser på udledninger for et produkt uanset land og sektor
- Der er ikke fastlagte retningslinjer for beregning af klimaaftryk
- Virksomheder kan klimakompensere ved at købe klimakreditter

Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug

Landbruget skal udvikles og ikke afvikles

Landbruget skal omstilles til at være mere klima- og miljøvenligt samtidig med, at det er økonomisk bæredygtigt

Landbrugets udledning af drivhusgasser skal nedbringes mest muligt under hensyn til en fortsat bæredygtig udvikling af erhvervet, dansk landbrugs konkurrenceevne, sunde offentlige finanser, beskæftigelse, sammenhængskraft og social balance

Udledningen af næringsstoffer skal nedbringes for at forbedre vandmiljøet

Landbrugsproduktion skal ske under hensyntagen til natur og biodiversitet

Landbruget skal sikres bæredygtige rammebetingelser og fastholdelse af arbejdspladser i alle dele af landet

Landbruget skal fortsat skabe arbejdspladser og bidrage til at producere gode, sunde, klima- og miljøvenlige og sikre fødevarer og derigennem fastholde sin afgørende position i dansk eksport

SEGES

Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug

Nye indsatser (kendt viden)	Mio. t. CO ₂ e		Kvælstof (t. N)
	2025	2030	2027
Reduktionskrav for husdyrenes fordøjelse →	0,17	0,16	0
Hyppigere udslusning af gylle (grisestalde) →	0,15	0,17	0
Reform af EU's landbrugspolitik	0,38	0,38	1.550
Udtagning af 22.000 ha lavbundsjord	0,04	0,33	700
Privat skovrejsning (613 mio. kr. i 2022-2030)	0,00	0,05	50
Ekstensivering	0,10	0,10	400
Kvælstofindsats	0,31	0,64	8.000
Midlertidig reduceret hugst i skove (↓20% i statens skove)	-	0,07	-
I alt (reduktioner)	1,2	1,9	10.800
Allerede besluttede			
Udtagning af lavbundsjord (FL20-FL21)	-	0,3	-
Øvrige tiltag	-	0,2	-
I alt allerede besluttede		2,4	

Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug

I alt allerede besluttede		2,4	
Udviklingstiltag			
Brun bioraffinering	→	-	2,0
Gyllehåndtering ¹⁾	→	-	1,0
Fodertilsætning	→	-	1,0
Fordobling af økologi		-	0,5
Udvidet lavbundspotentiale		-	0,5
I alt (udviklingstiltag)		-	5,0
I alt (reduktioner + udviklingstiltag)		-	7,4

Genbesøg af fremdrift i 2023/2024

Anm.: De angivne effekter er afrundede. For flere af tiltagene vil en andel af kvælstofreduktionerne finde sted i oplande uden behov for reduktion iht. vandområdeplanerne. Opgørelserne vil blive konsolideret forud for præsentationen af vandområdeplanerne og i forbindelse med, at den endelige indsatsfordeling fastlægges. De tekniske reduktionspotentialer er behæftet med betydelig usikkerhed, opgjort partielt, og der kan være overlap mellem potentialerne. Realisering af potentialerne vil bl.a. kræve yderligere finansiering, forskning samt udbredelse

A glass of milk is shown in the upper right corner of the image, set against a background of lush green grass. The glass is partially filled with white milk. A dark teal horizontal band spans across the middle of the image, containing the title text.

Landbrugets Klimaværktøj

SEGES

Formålet med et klimaregnskab på bedriften

- Give landmænd og rådgivere større indsigt i kompleksiteten af emissioner fra en bedrift
- Gøre det overskueligt og brugervenligt for den enkelte bedrift at få overblik over bedriftens emissioner
- Opstille og overskueliggøre handlemuligheder med beregnede effekter
- Øge tilliden til de beregninger og resultater landmanden møder
- Øge motivationen hos landmændene til at reducere klimaaftrykket gennem ejerskab

Landbrugets klimaværktøj

Adgang til bedriftens klimaværktøj

- Landmand logger på klimaværktøj via DLI bruger. Det er den bruger I har til landmand.dk og jeres fagprogrammer.
- Rådgiver skal tilgå klimaværktøjet via en uddelegering hvor landmanden giver rådgiveren evt. andre adgang til bedriftens data
- Klimaværktøjet kan regne pr. CVR nr. og dermed marker + husdyr der tilhører CVR nummeret

Klimaaftryk med energi, import og eksport	Standard / overført ton CO ₂ e	Bedriftsaftryk ton CO ₂ e	Fremtidsscenarioer ton CO ₂ e (ændringer)
Samlet udledning for bedriften	5.156,1	5.156,1	4.877,7 (-278,5)
Mark	564	564 	467 (-96,9)
Handelsgødning mark	65	65	40 (-25,1)
Husdyrgødning mark	197	197	125 (-71,8)
Organogene jorde	135	135	135 -
Kalkning	19	19	19 -
Nitratudvaskning	48	48	48 -
Afgrøderester	101	101	101 -
Mark, kulstofbalance 	-114	-114	-114 -
Afgrøder med kulstofopbygning	-85	-85	-85 -
Afgrøder med kulstof nedbrydning	87	87	87 -
Kulstofopbygning organisk gødning	-116	-116	-116 -
Svin	1.031	1.031 	1.011 (-20,3)
▼ Husdyrgødning stald	529	529	529 -
▼ Husdyrgødning lager	295	295	295 -
▼ Fordøjelse	208	208	188 (-20,3)
Import til bedriften	3.569	3.569	3.408 (-161,3)
Produktion af handelsgødning	89	89	89 -
▼ Foder til svin	1.655	1.655	1.493 (-161,3)
▼ Indkøb svin	1.826	1.826	1.826 -
Strøelse	0	0	0 -
Energi og maskinarbejde	106	106 	106 -
Energi	106	106	106 -

- Automatisk hentning fra gødningsregnskabet

(kolonne Standard/overført)

- Landmandens egne tilpasninger. Fx fejl, erstatning af standardtal, staldteknologi, osv.

(kolonne Bedriftsaftryk)

- Effektberegninger af potentielle virkemidler

(kolonne Fremtidsscenarioer)

MARKEN

- Tilsætning af nitrifikationshæmmer til handels- og/eller husdyrgødning
- Stop omdrift på organogene jorde (udlæg til permanent græs)
- Hæv vandstanden på organogene jorde (udtag)
- Halmnedmuldning som alternativ til at fjerne halm
- Øget areal med efterafgrøder
- Reduceret kvælstoftildeling (særskilt)
- Sædskifteændring – bælg­sæd (særskilt)

GRISE

- Gylle til biogas kombineret med hyppig udslusning
- Gylleforsuring i stalden
- Køling af gylle
- Klimaoptimeret foder (udvalgte fodermidler)
- Forbedret produktivitet (øget foderudnyttelse, reduceret dødelighed, flere fravænnede pr. årssø)

KVÆG

- Gylle til biogas
- Gylleforsuring i stalden
- Fodring med fedt (effekt på enterisk metan)

FJERKRÆ

- Varmeveksler til kyllingestalde
- Overdækning af gylletank til fjerkrægødning
- Foder med lavt klimaaftryk

Dyrkning af efterafgrøder og mellemafgrøder mindsker udvaskning, øger kulstoflagring og leverer næringsstoffer til den efterfølgende afgrøde.

Den samlede klimaeffekt er en reduktion på 322 kg CO₂e pr. hektar for efterafgrøder 161 kg CO₂e pr. hektar for mellemafgrøder

Omkostningerne er 500 – 900 kr. pr. ton CO₂e reduceret for sandjord og 900 – 1.300 kr. for lerjord.

Ved omlægning til flerårige afgrøder, som permanent græs, på organogene jorde, vil frigivelsen af CO₂ mindskes

På jorde med > 12 pct. kulstof reduceres udledningerne med 13 tons CO₂e pr. ha. og 6 tons CO₂e pr. ha. på arealer med 6 – 12 pct. kulstof.

Det kan være omkostningsneutralt at stoppe omdrift med ekstensiveringstilskud. Uden tilskud er omkostningsniveauet på dyrkningssikker jord med husdyrgødning 450-650 kr. pr. ton CO₂e reduceret.

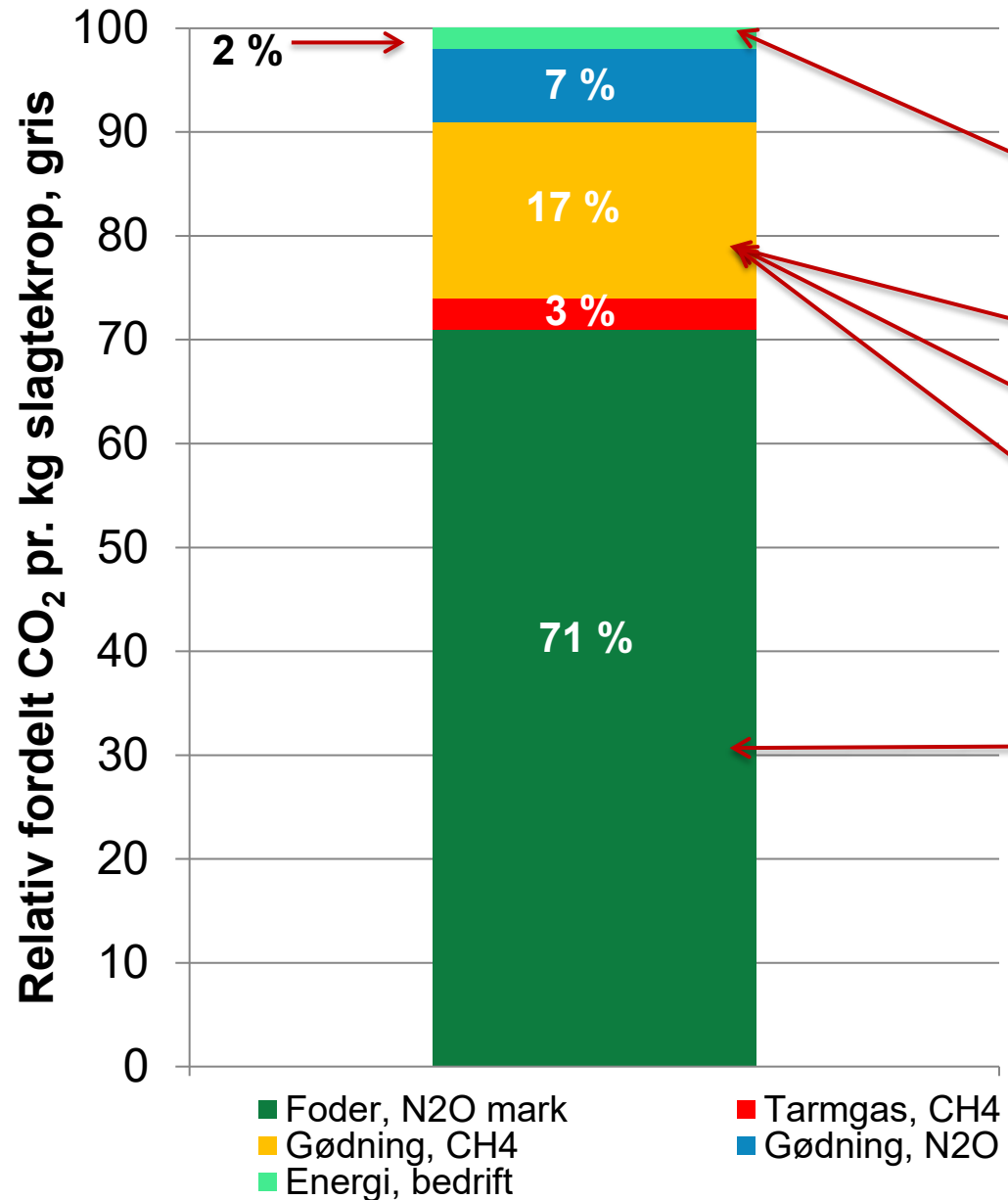
Nitrifikationshæmmere kan nedbringe lattergasemissionen i forbindelse med gødskning, ved at forsinke den mikrobielle omdannelse af ammonium til nitrat op til fire til seks uger.

Reduktionen i lattergasudledningen fra både handels- og husdyrgødning er ca. 40 pct./ kg. tilført N. Det svarer til en reduktion på 1,87 kg CO₂-ækv/kg. ammonium-N.

Ved tilsætning i gylle og uden merudbytter er omkostningsniveauet 800-1.400 kr. pr. ton CO₂e reduceret, afhængigt af gyllemængde ved tildeling.

Klimapåvirkning fra grise

Landmandsled: gris fra fødsel til udlevering fra stald

Hvad kan vi gøre?

- El-energiforbrug
- Gylleudslusning
- Gylle til biogas
- Gylleforsuring i stald
- Fodereffektivitet pr. kg tilvækst

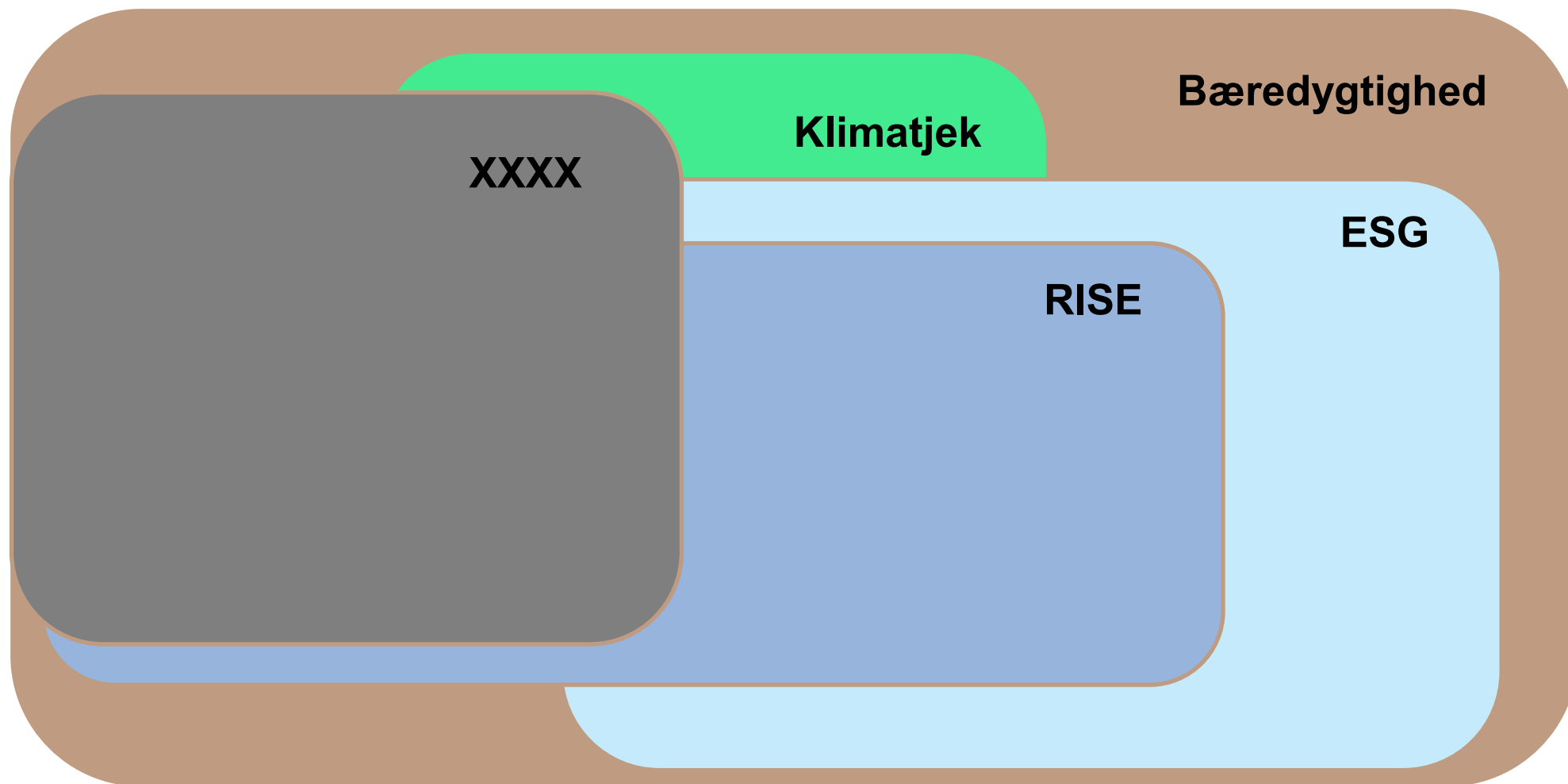

Indikatorer for bæredygtig udvikling

SEGES

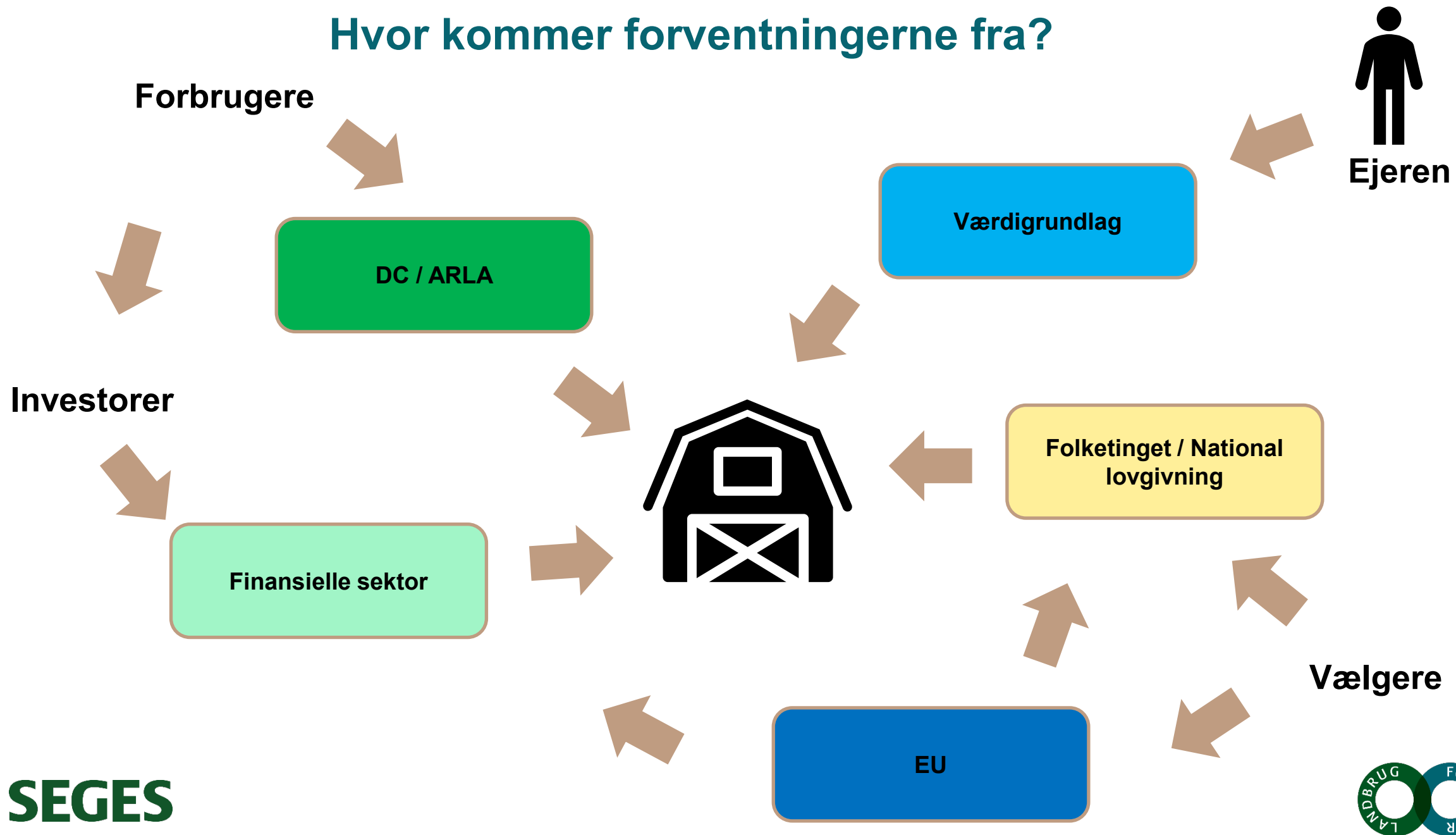

Niveauer af bæredygtighed

Hvor kommer forventningerne fra?

EU taksonomien

Et klassifikationssystem der afgøre hvad der er "bæredygtigt", "delvist bæredygtigt" eller "ikke bæredygtigt"

Seks bæredygtighedstemaer:

- **Klimatilpasning**
- **Klimaforebyggelse**
- Biodiversitet
- Beskyttelse af vandressourcer,
- Cirkulær økonomi,
- Bekæmpelse af forurening

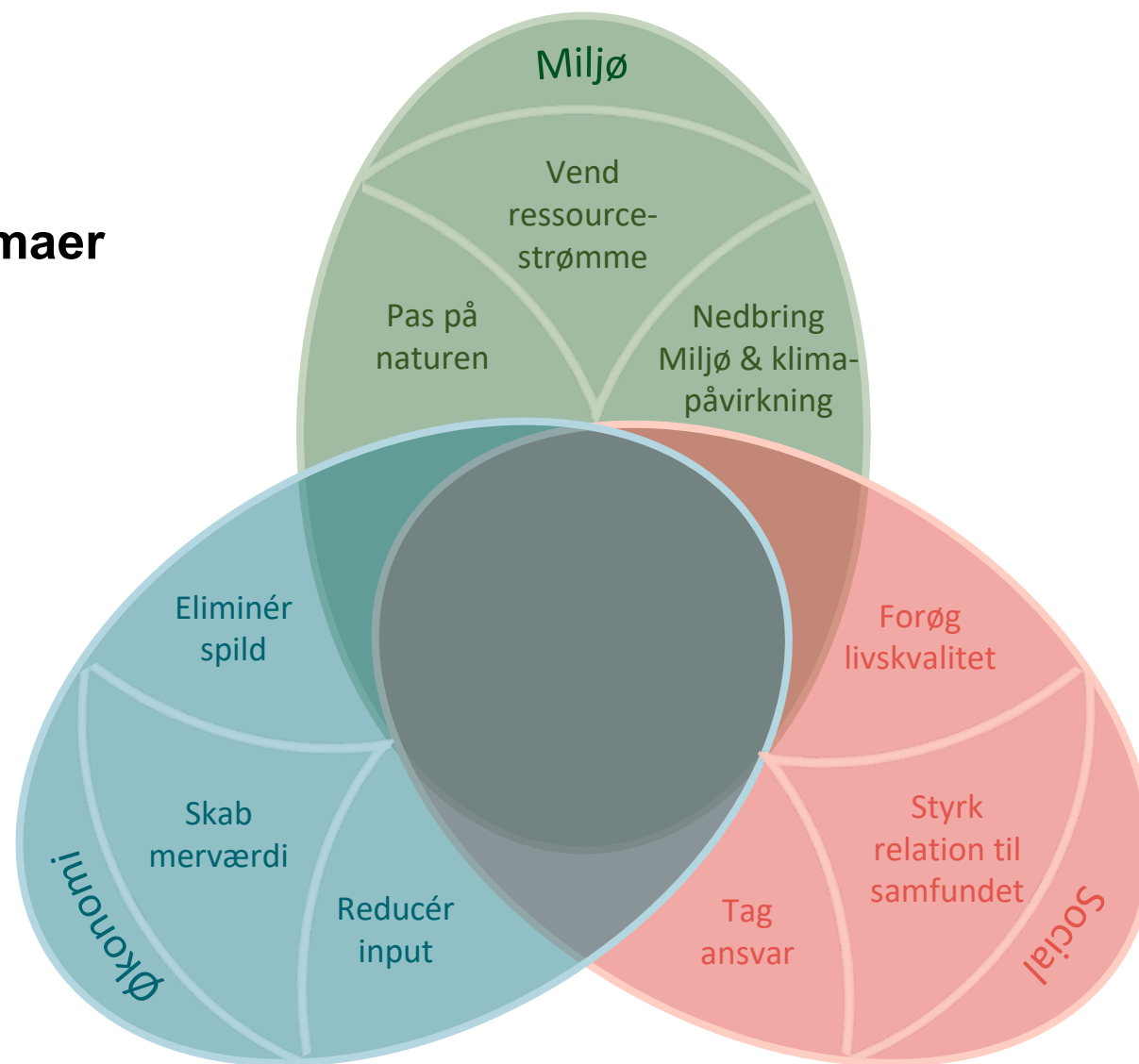
SEGES

Indhold af ESG i Landbruget

Vores bedste bud er 9 bæredygtighedstemaer

- Klima
- Biodiversitet
- Vand- og luftkvalitet
- Markjordens frugtbarhed
- Økonomisk robusthed
- Virksomhedsledelse
- Husdyrenes sundhed og velfærd
- Optimal ressourceanvendelse
- Arbejdsforhold

En indikator skal:

- kunne kvantificeres
- kunne reproduceres og dermed kontrolleres (kræver metodebeskrivelse)
- skal være videnskabelig anerkendt
- kunne have en optimal eller tilstræbt værdi (fx mindsteværdi og definerbar i tid)
- den skal kunne være praktisk anvendelig, dvs. kunne produceres fra tilgængeligt materiale

Desuden er det ønsket at indikatoren er:

- baseret på allerede eksisterende data som er tilgængelig for landmanden
- registreret hos en betydelig del af besætningerne indenfor hver produktionsgren.

Indikatorer - eksempler

Klima:

Emissioner fra bedriften (CO₂-eq)

Enterisk metan (Co₂-eq/ha)

Lattergas fra marken (Co₂-eq/ha)

Biodiversitet:

Naturtjek

Vand- og Luftkvalitet:

Ammoniakfordampning i marken (kg. N/ha)

Belastningstal (ja/nej)

Markjordens frugtbarhed:

Andel af jordprøver indenfor optimum

Tiltag mod jordpakning

Husdyrenes sundhed og velfærd:

Dødelighed

Antibiotika

Hjerteordningen

Arbejdsforhold:

Arbejdsulykker

Involvering af medarbejdere i drift og udvikling

Compliance:

Gødningsregnskaber

Sprøjtejournaler

Styringssystemer

Økonomisk Robusthed:

Afkastningsgrad

Soliditetsgrad

Virksomhedsledelse:

Nedskrevet og anvendt strategi

Planer for drift ved kritiske nedbrud og truende kriser

Optimal ressourceanvendelse:

Fremstillingspris

Vores vision for bæredygtighedsafrapportering

- Databaseret
- Temaer med relevans og betydning
- Tilgængelig for størstedelen af danske landmænd

Vores vision for bæredygtighedsafrapportering

- Vise vejen mod forbedringer
- Virkemidler med fagligt belæg for effekt
- Holistisk blik på bedriften med økonomi og afledte effekter
- Opfølgning på målsætninger

Vores vision for bæredygtighedsafrapportering

- Ejerens kernefortælling
- Fokusering
- Formidling

Sociale forhold i virksomheden

Indikator	Enhed	2020	2019	Sammenligningsværdi
Kodededlighed	Pct.			3,9
Kolvelledlighed	Pct.			7,3
Nyinfleksionsprocenten	Pct.			131

Miljømæssige forhold

Indikator	Enhed	2020	Sammenligningsværdi
Emissioner pr. kg levendeavgt	CO ₂ -eq		
Samlet emission fra markbrugen	CO ₂ -eq		
	Js/Nej		
	Kg N/ha		
	Kg P/ha		
	B/ha		5,7-12'

Forhold i virksomhedsledelsen

Indikator	Enhed	2020	2019
Vi har en nedskrevet strategi for virksomheden, der sætter retning for dens udvikling			
Vi anvender aktivt vores strategi i ledelsen af virksomheden	1/ Nej 2/ I lav grad		
Vi anvender driftsbudget for planlægning og opfølgning	3/ I nogen grad		
Vi har planer for at sikre den fortsatte drift ved kritiske nedbrud og truende kriser	4/ I høj grad		
Vi søger inspiration og sparring fra personer uden for virksomheden	5/ I meget høj grad		
Vi er åbne og imødekommende om vores virksomhed			

Fremtidige tiltag for en bæredygtig udvikling

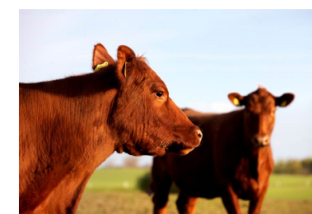
Tiltag for en bæredygtig udvikling:
I vores virksomhed arbejder vi på at gøre mere af ting, som alle bidrager til vores bæredygtige udvikling. Vi har bl.a. fokus på 3 ting, der er i dybt fokus i vores ESG-rapportering. Nogle af dem er:

Klimatiltag:
Vi har særlt fokus på CO₂-udslip og investering i nye teknologier, som vil give en reduktion på CO₂-udslip. Vi har bl.a. investeret i nye teknologier, som vil give en reduktion på CO₂-udslip. Vi har bl.a. investeret i nye teknologier, som vil give en reduktion på CO₂-udslip.

Iværksatte tiltag for en bæredygtig udvikling

Miljømæssige tiltag	Sociale tiltag	Tiltag for virksomhedsledelsen
<ul style="list-style-type: none"> Vi har i 2020 haft fokus på at udlægge ukurante produktionsarealer til natur for at styrke naturen samt øge produktiviteten Vi laver gylleanalyser fra al gylle – gødslingen tilpasses ud fra analysen Kompost fra gødningsplan spredes ud på markerne for at forbedre jordkvaliteten 	<ul style="list-style-type: none"> Vi er med i flere projekter, der skal styrke dyrevelfærden blandt vores grise. Eksempelvis har vi et stort fokus på trykbelæstning på vores søer Vi investerer i relevant teknologi for at lette manualt arbejde og forhindre nedslidning Vi har fokus på løbende at involvere vores omgivelser og samfund, ved at invitere indendør i staldene 	<ul style="list-style-type: none"> Åbenhed omkring virksomheden

Mit personlige fokusområde

Kernefortælling

Min personlige fokusområde er dyrevelfærd. Motivationen for dette fokus er både etisk og økonomisk. Etisk betyder det noget, at jeg kan se, at dyrene har det godt. Økonomisk betyder omstillingen til økologi, at bedre dyrevelfærd giver mere mælk og færre omkostninger pr. ko.

Første skridt på vejen er at bygge en ny stald, med mere plads pr. ko, velfærdsområder og bedre mulighed for isolation.

Målet er, at alle gårdens tal for dyrevelfærd skal ligge over landsgennemsnittet fra 2022 og frem.

Ambitionen og motivationen

Mål og skridt på vejen

Status

• Vi er allerede i gang i 2020 bygges det op af nedbringe ko- og kalvededligheden markant sammenlignet med 2019, således at vi nu ligger under landsgennemsnittet.

VRKSBOMHEDSOVERBLIK

Det er nødvendigt at have en...

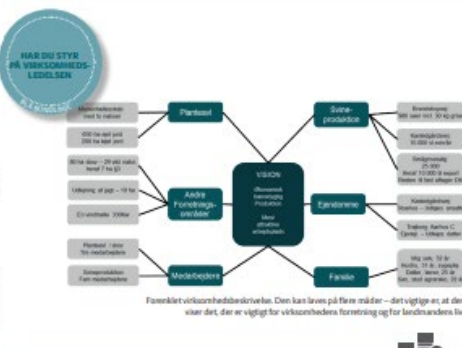
VRKSBOMHEDSOVERBLIK

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

...her er mig og min virksomhed."

Et virksomhedsoverblik, at mange samtaler starter, kan for eksempel handle om: Hvor pengene kommer fra? ...arbejder sammen om hvad? Hvor mange og hvilke ansatte? ...Hvem har man som leverandører og kunder? ...Hvad udkommer? ...Hvor er der risici, man skal håndtere?

Et overblik over virksomheden er de brikker, du aktuelt flytte rundt med. Afhængig af strategi og andre udviklingsopgaver ændrer billedet sig over tid.

Økonomi for implementering

- 5-10 af dine egne timer – gratis, men giv fra noget andet
- Fire-fem timer med en landbrugskonsulent/rådgiver – cirka 6.000 kr.
- Layout og print af plakat – cirka 1-3.000 kr.

VRKSBOMHEDSOVERBLIK

Det er nødvendigt at have en...

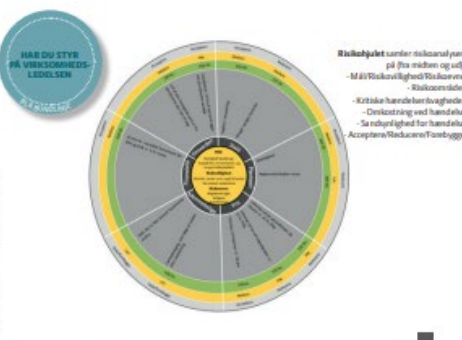
VRKSBOMHEDSOVERBLIK

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

...her er mig og min virksomhed."

Et virksomhedsoverblik, at mange samtaler starter, kan for eksempel handle om: Hvor pengene kommer fra? ...arbejder sammen om hvad? Hvor mange og hvilke ansatte? ...Hvem har man som leverandører og kunder? ...Hvad udkommer? ...Hvor er der risici, man skal håndtere?

Et overblik over virksomheden er de brikker, du aktuelt flytte rundt med. Afhængig af strategi og andre udviklingsopgaver ændrer billedet sig over tid.

Økonomi for implementering

- 10-15 af dine egne timer
- Fem timer med en rådgiver. Cirka 6.000 kr.
- Omkostningen kan medgå i en strategiproces.

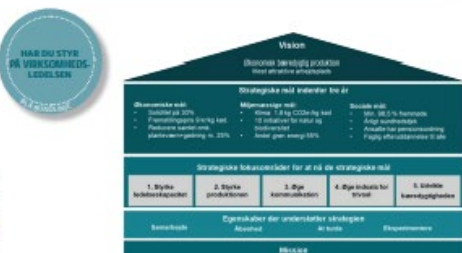
En risikoanalyse kan indgå i en strategiproces sammen med en virksomhedsbeskrivelse, en SWOT- og måske en interesseanalyse samt en overvejenhedsanalyse.

VRKSBOMHEDSOVERBLIK

Det er nødvendigt at have en...

VRKSBOMHEDSOVERBLIK

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

Økonomi for implementering

- 10-15 af dine egne timer
- Fem timer med en rådgiver. Cirka 6.000 kr.
- Omkostningen kan medgå i en strategiproces.

En strategiplan kan indgå i en strategiproces sammen med en virksomhedsbeskrivelse, en SWOT- og måske en interesseanalyse samt en overvejenhedsanalyse.

VRKSBOMHEDSOVERBLIK

Det er nødvendigt at have en...

VRKSBOMHEDSOVERBLIK

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

...her er mig og min virksomhed."

Et virksomhedsoverblik, at mange samtaler starter, kan for eksempel handle om: Hvor pengene kommer fra? ...arbejder sammen om hvad? Hvor mange og hvilke ansatte? ...Hvem har man som leverandører og kunder? ...Hvad udkommer? ...Hvor er der risici, man skal håndtere?

Et overblik over virksomheden er de brikker, du aktuelt flytte rundt med. Afhængig af strategi og andre udviklingsopgaver ændrer billedet sig over tid.

HANDLINGSPLAN FOR NEDSÆTTELSE AF ANTIBIOTIKAFORBRUGET

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

Sådan kommer du i gang

- KONTAKT EN STRATEGI-ELLER VIRKSOMHEDSKONSULENT** hos DLBR/SEGES. Med en konsulent får du erfaring og hjælp til fokus og prioritering af hvad der er væsentligt for dig og for virksomheden.
- FINN EN PERSON, DER ER GOD TIL AT ILUSTRERE,** altså beskrive virksomheden i gode billeder, ord og tal.
- FINN ET ELLER FLERE GODT SYNDIGE STEDER** at hænge en stor plakat op med beskrivelsen.

Økonomi
Indligningspotentiale samt de tilhørende omkostninger til implementering er afhængige af den konkrete handlingsplan.

Sideeffekter
Hvis reduktionen i anvendelsen af antibiotika bruges af tiltag, der forbedrer grisenes sundhedstilstand, vil det derved medvirke til at sænke dødeligheden og øge grisenes produktivitet. Derved opnås en mindre klimabelastning, en forbedret økonomi og en øget arbejdglæde.

FINN INSPIRATION TIL DIN HANDLINGSPLAN på [veterinærproduktion.dk](#)

HANDLINGSPLAN FOR NEDSÆTTELSE AF DØDELIGHED

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

HANDLINGSPLAN FOR NEDSÆTTELSE AF DØDELIGHED

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

...her er mig og min virksomhed."

Et virksomhedsoverblik, at mange samtaler starter, kan for eksempel handle om: Hvor pengene kommer fra? ...arbejder sammen om hvad? Hvor mange og hvilke ansatte? ...Hvem har man som leverandører og kunder? ...Hvad udkommer? ...Hvor er der risici, man skal håndtere?

Et overblik over virksomheden er de brikker, du aktuelt flytte rundt med. Afhængig af strategi og andre udviklingsopgaver ændrer billedet sig over tid.

GENNEMSNITSTAL FOR DØDELIGHED TIL BENCHMARKING

Dyngruppe	Dødelighed: Land gennemsnit, 2020
Pattedyr indl. dødfødt (0-7 kg)	23,1%
Svagrige (7-30 kg)	3,6%
Slagtesvin (30-110 kg) - døde + kasserede	3,4%
Sær	12,9%

HANDLINGSPLAN FOR AT UNDGÅ GRIS, DER BURDE HAVE VÆRET AFLIVET

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

HANDLINGSPLAN FOR AT UNDGÅ GRIS, DER BURDE HAVE VÆRET AFLIVET

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

HANDLINGSPLAN FOR NEDSÆTTELSE AF ANTIBIOTIKAFORBRUGET

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

Sådan kommer du i gang

- INTUITIONELLE ANALYSE, FASE** med vurdering af data fra Vetsat og resultater fra laboratorianalyser – herfor opstilling og prioritering af indsatsen for reduktion af antibiotikaanvendelsen.
- GENNEMFØRELSE AF INDSATS** og løbende monitorering af denne.
- EVALUERING AF EFFEKTEN** på forsøftsatsen samt eventuelt revidering af indsats, hvis effekten udebliver, eller den har for høje omkostninger.

Økonomi
Indligningspotentiale samt de tilhørende omkostninger til implementering er afhængige af den konkrete handlingsplan.

Sideeffekter
Hvis reduktionen i anvendelsen af antibiotika bruges af tiltag, der forbedrer grisenes sundhedstilstand, vil det derved medvirke til at sænke dødeligheden og øge grisenes produktivitet. Derved opnås en mindre klimabelastning, en forbedret økonomi og en øget arbejdglæde.

FINN INSPIRATION TIL DIN HANDLINGSPLAN på [veterinærproduktion.dk](#)

HANDLINGSPLAN FOR NEDSÆTTELSE AF DØDELIGHED

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

HANDLINGSPLAN FOR NEDSÆTTELSE AF DØDELIGHED

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

...her er mig og min virksomhed."

Et virksomhedsoverblik, at mange samtaler starter, kan for eksempel handle om: Hvor pengene kommer fra? ...arbejder sammen om hvad? Hvor mange og hvilke ansatte? ...Hvem har man som leverandører og kunder? ...Hvad udkommer? ...Hvor er der risici, man skal håndtere?

Et overblik over virksomheden er de brikker, du aktuelt flytte rundt med. Afhængig af strategi og andre udviklingsopgaver ændrer billedet sig over tid.

GENNEMSNITSTAL FOR DØDELIGHED TIL BENCHMARKING

Dyngruppe	Dødelighed: Land gennemsnit, 2020
Pattedyr indl. dødfødt (0-7 kg)	23,1%
Svagrige (7-30 kg)	3,6%
Slagtesvin (30-110 kg) - døde + kasserede	3,4%
Sær	12,9%

HANDLINGSPLAN FOR AT UNDGÅ GRIS, DER BURDE HAVE VÆRET AFLIVET

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

HANDLINGSPLAN FOR AT UNDGÅ GRIS, DER BURDE HAVE VÆRET AFLIVET

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

VRKSBOMHEDSOVERBLIK

Det er nødvendigt at have en...

VRKSBOMHEDSOVERBLIK

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

...her er mig og min virksomhed."

Et virksomhedsoverblik, at mange samtaler starter, kan for eksempel handle om: Hvor pengene kommer fra? ...arbejder sammen om hvad? Hvor mange og hvilke ansatte? ...Hvem har man som leverandører og kunder? ...Hvad udkommer? ...Hvor er der risici, man skal håndtere?

Et overblik over virksomheden er de brikker, du aktuelt flytte rundt med. Afhængig af strategi og andre udviklingsopgaver ændrer billedet sig over tid.

MEKANISK UKRUDSBEKÆMPELSE I RÆKKEAFGRØDER

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

Sådan kommer du i gang

- INDLEDENDE ANALYSE** af hvor og hvordan grise og dødsårsager. På baggrund af analysen opstilles og prioriteres indsats til reduktion af dødeligheden.
- GENNEMFØRELSE** af indsats og løbende monitorering af denne.
- EVALUERING AF EFFEKTEN** på forsøftsatsen samt eventuelt revidering af indsats.

Økonomi
Omkostningerne for omlægning af sædskiftet er individuelle og afhænger af de mulige afgrødevalg og udbytteniveau på bedriften.

Sideeffekter
Et sædskifte med vinterhvede og vintersævs ved pløjfri dyrkning har medført, at graskrudt som enårig rapsgræs, italiensk rapsgræs og vasselhaler er let at finde rundt i fosage og hjørner i markerne, selv om der er gennemført en normal ukrudtsbekæmpelse. Kålbetræk kan også findes i rapsmarker. Der er endnu ikke konstateret herbicidresistens. Sædskiftet omlægges, så der er 40 procent med vintersæd. Heraf bævre og hestebønner, som er gode alternative forbrugere. Vinterhvede slås tidligst 15. september. Pletter med italiensk rapsgræs i vinterhvede slås af eller nedvises før frøretning.

FINN INSPIRATION TIL DIN HANDLINGSPLAN på [veterinærproduktion.dk](#)

MEKANISK UKRUDSBEKÆMPELSE I RÆKKEAFGRØDER

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

MEKANISK UKRUDSBEKÆMPELSE I RÆKKEAFGRØDER

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

...her er mig og min virksomhed."

Et virksomhedsoverblik, at mange samtaler starter, kan for eksempel handle om: Hvor pengene kommer fra? ...arbejder sammen om hvad? Hvor mange og hvilke ansatte? ...Hvem har man som leverandører og kunder? ...Hvad udkommer? ...Hvor er der risici, man skal håndtere?

Et overblik over virksomheden er de brikker, du aktuelt flytte rundt med. Afhængig af strategi og andre udviklingsopgaver ændrer billedet sig over tid.

MEKANISK UKRUDSBEKÆMPELSE I RÆKKEAFGRØDER

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

Sådan kommer du i gang

- LAV EN KONKRET STRATEGI** sammen med din dyrlæge for, hvordan et dyr med akut skade eller behandlingsforløb, som ikke fører til bedring, skal aflives. Benyt jeres særlige håndskab til besættningen, besættingsgennemgangen og aktuelle syge eller tilskadekomne dyr.

Økonomi
Radrensnings kan være økonomisk rentabelt som supplement til kemisk bekæmpelse, hvor økonomien afhænger af afgrøde, maskinudnyttelse og anvendelse af maskinstation.

Sideeffekter
Radrensnings kan være økonomisk rentabelt som supplement til kemisk bekæmpelse, hvor økonomien afhænger af afgrøde, maskinudnyttelse og anvendelse af maskinstation.

FINN INSPIRATION TIL DIN HANDLINGSPLAN på [veterinærproduktion.dk](#)

HANDLINGSPLAN FOR FORNUFTIG ANVENDELSE AF GLYPHOSAT

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

HANDLINGSPLAN FOR FORNUFTIG ANVENDELSE AF GLYPHOSAT

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

MEKANISK UKRUDSBEKÆMPELSE I RÆKKEAFGRØDER

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

Sådan kommer du i gang

- LAV EN KONKRET STRATEGI** sammen med din dyrlæge for, hvordan et dyr med akut skade eller behandlingsforløb, som ikke fører til bedring, skal aflives. Benyt jeres særlige håndskab til besættningen, besættingsgennemgangen og aktuelle syge eller tilskadekomne dyr.

Økonomi
Radrensnings kan være økonomisk rentabelt som supplement til kemisk bekæmpelse, hvor økonomien afhænger af afgrøde, maskinudnyttelse og anvendelse af maskinstation.

Sideeffekter
Radrensnings kan være økonomisk rentabelt som supplement til kemisk bekæmpelse, hvor økonomien afhænger af afgrøde, maskinudnyttelse og anvendelse af maskinstation.

FINN INSPIRATION TIL DIN HANDLINGSPLAN på [veterinærproduktion.dk](#)

HANDLINGSPLAN FOR FORNUFTIG ANVENDELSE AF GLYPHOSAT

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

HANDLINGSPLAN FOR FORNUFTIG ANVENDELSE AF GLYPHOSAT

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

...her er mig og min virksomhed."

Et virksomhedsoverblik, at mange samtaler starter, kan for eksempel handle om: Hvor pengene kommer fra? ...arbejder sammen om hvad? Hvor mange og hvilke ansatte? ...Hvem har man som leverandører og kunder? ...Hvad udkommer? ...Hvor er der risici, man skal håndtere?

Et overblik over virksomheden er de brikker, du aktuelt flytte rundt med. Afhængig af strategi og andre udviklingsopgaver ændrer billedet sig over tid.

HANDLINGSPLAN FOR FORNUFTIG ANVENDELSE AF GLYPHOSAT

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

Sådan kommer du i gang

- LAV EN KONKRET STRATEGI** sammen med din dyrlæge for, hvordan et dyr med akut skade eller behandlingsforløb, som ikke fører til bedring, skal aflives. Benyt jeres særlige håndskab til besættningen, besættingsgennemgangen og aktuelle syge eller tilskadekomne dyr.

Økonomi
Radrensnings kan være økonomisk rentabelt som supplement til kemisk bekæmpelse, hvor økonomien afhænger af afgrøde, maskinudnyttelse og anvendelse af maskinstation.

Sideeffekter
Radrensnings kan være økonomisk rentabelt som supplement til kemisk bekæmpelse, hvor økonomien afhænger af afgrøde, maskinudnyttelse og anvendelse af maskinstation.

FINN INSPIRATION TIL DIN HANDLINGSPLAN på [veterinærproduktion.dk](#)

HANDLINGSPLAN FOR FORNUFTIG ANVENDELSE AF GLYPHOSAT

Virksomhedens overblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

HANDLINGSPLAN FOR FORNUFTIG ANVENDELSE AF GLYPHOSAT

Et virksomhedsoverblik kan sættes lig med en god virksomhedsfortælling. Det er virksomhedens væsentligste aktivitet...

Et eksempel: Anonymiseret ESG Ledelsesrapport

SEGES

ESG LEDELSESRAPPORT 2020

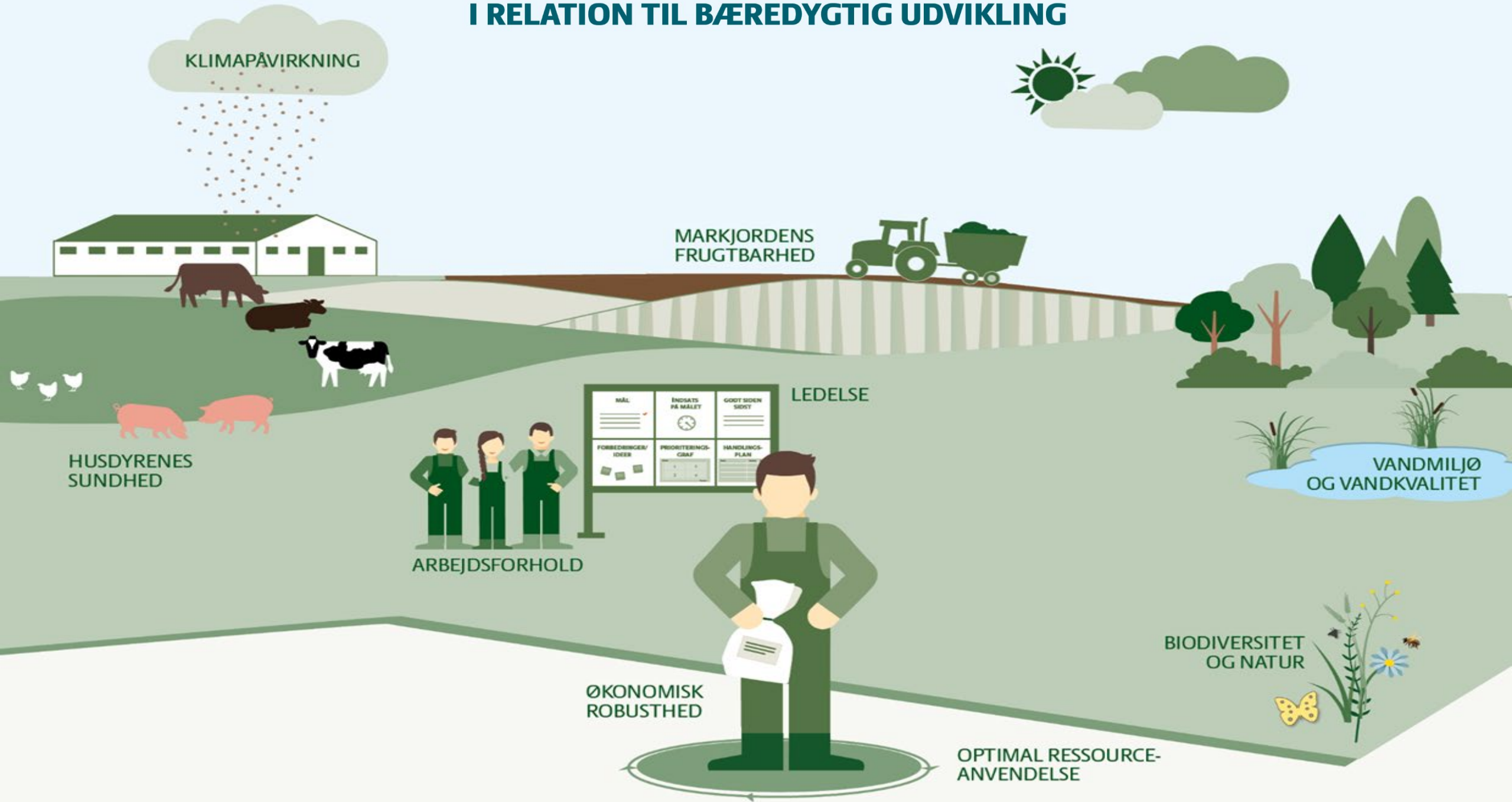
Gårdejer Jens Jensen
Markgården
Landbrugsvej 1
8000 Aarhus

CVR nr: 12345678

STØTTET AF
Promilleafgiftsfonden for landbrug

EN LANDBRUGSBEDRIFTS FORRETNINGSMODEL I RELATION TIL BÆREDYGTIG UDVIKLING

Indhold i Go-Gris' ESG-ledelsesrapport

1. Ledelsesberetning
2. Tiltag i 2020 for en bæredygtig udvikling
3. Fremtidige tiltag for en bæredygtig udvikling
4. ESG-forhold i Go-Gris
5. Anvendt praksis

Miljømæssige forhold (E):

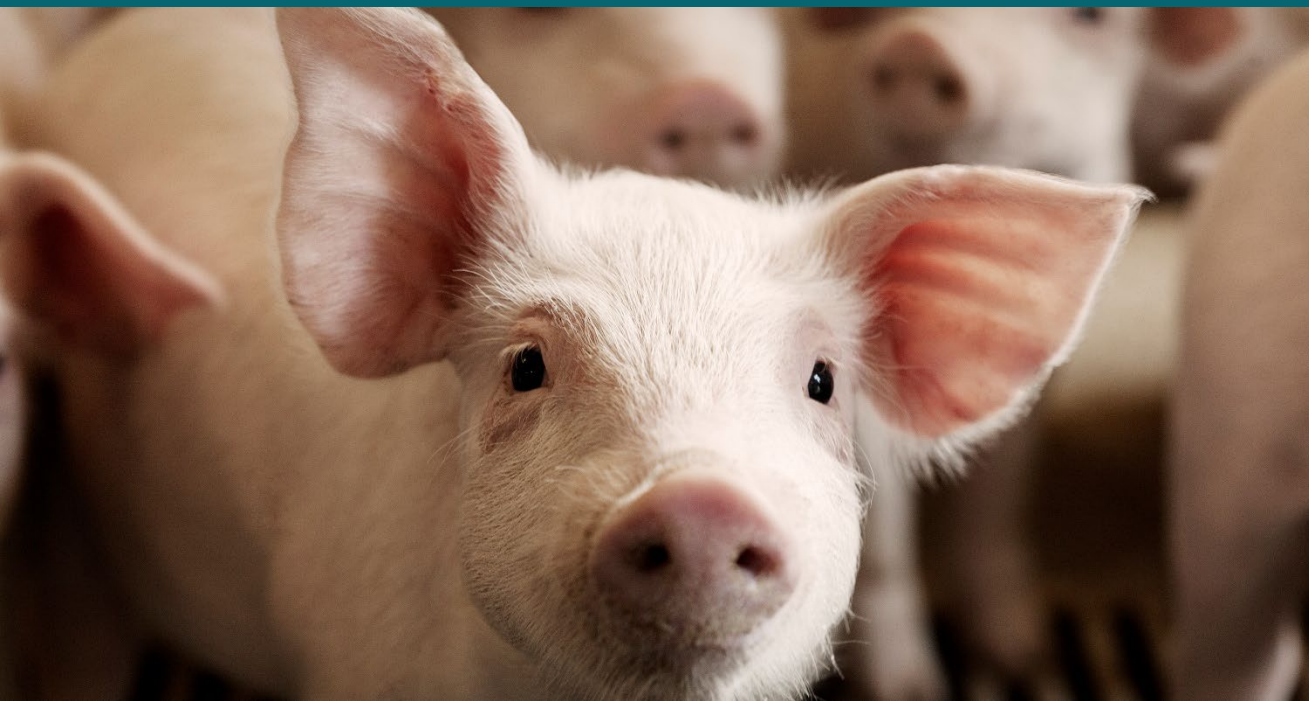
- Klimaudledning
- Natur og biodiversitet
- Vand og luftkvalitet

Sociale forhold (S):

- Grisenes sundhed og velfærd
- Arbejdsforhold og arbejdsmiljø
- Socialt ansvar

Forhold i virksomhedsledelsen (G):

- Virksomhedsledelse
- Compliance

Kernefortælling

Gårdens historie og værdigrundlag

I 2008 overtog jeg gården efter min far og er nu 3. generation på gården, hvor min far stadig hjælper til.

I starten troede jeg, at det rigtige var hurtigt at skalerede bedriften og køre gården som en industri. Men da vi ville udvide, satte først miljøhensyn og senere finanskrisen en stopper for den tanke.

Det tvang mig fra starten til at opbygge det værdigrundlag, der stadig kendetegner min bedrift:

Vi skal holde gården i en størrelse, hvor vi selv kan være med til alt. Det er stadig det, der er motivationen i dagligdagen.

Vi skal have fokus på, at få det bedste ud af det, vi har, hvilket også betyder, at vi løbende skal udvikle os.

Milepæle i gårdens historie

Vi fik malke-robotter i 2010: Vi har oplevet det som en fordel for køerne og for vores arbejdsmiljø

Vi blev økologisk certificeret i 2016: Både dyrevelfærdsmæssigt og økonomisk har det været en positiv udvikling. Som økologiske landmænd har vi to dyrevelfærdshjerner.

Vi er næsten selvforsynende med foder til dyrene. P.t. afprøver vi modeller for selv at producere protein, det eneste foder vi stadig køber.

Afgræsser naturarealer

Nu er vi der, hvor vi kan udvide ude at gå på kompromis med vores værdigrundlag

Mit personlige fokusområde

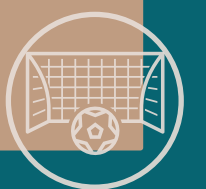
• Mit personlige fokusområde er dyrevelfærd. Motivationen for dette fokus er både etisk og økonomisk. Etisk betyder det noget, at jeg kan se, at dyrene har det godt. Økonomisk viste omstillingen til økologi, at bedre dyrevelfærd giver mere mælk og færre omkostninger pr. ko.

Ambitionen og motivationen

• Første skridt på vejen er at bygge en ny stald, med mere plads pr. ko, velfærdsområder og bedre mulighed for isolation.
• Målet er, at alle gårdens tal for dyrevelfærd skal ligge over landsgennemsnittet fra 2022 og frem.

Mål og skridt på vejen

• Vi er allerede i gang. I 2020 lykkedes det os at nedbringe ko- og kalvedødeligheden markant sammenlignet med 2019, således at vi nu ligger under landsgennemsnittet.

Status

Fremtidige tiltag for en bæredygtig udvikling

Tiltag for en bæredygtig udvikling:

I vores virksomhed arbejder vi med en lang række af tiltag, som alle bidrager til vores bæredygtige udvikling i fremtiden.

Vi har bl.a. fokus på 3 tiltag, der skal styrke virksomhedens bæredygtige udvikling, ligesom det skal forbedre indikatorerne i vores ESG-rapportering:

Klimapåvirkning:

Vi får lavet klimaregnskab og handlingsplan fra 2020.

Vi iværksætter en afdækning af muligheden for at øge fodring med fedt, som vil give en reduktion på XX tons CO₂-eq om året.

For at reducere markbrugs klimapåvirkning, undersøges markedet for gødningsprodukter tilsat nitrifikationshæmmere. Dette forventes at reducere virksomhedens klimapåvirkning med 200 – 250 ton CO₂-eq pr. år.

Natur og biodiversitet:

Vi har løbende fokus på at styrke virksomhedens natur og biodiversitet. Derfor har vi igangsat et NaturTjek, som skal kortlægge og styrke naturen og biodiversiteten på vores arealer.

Virksomhedsledelse:

Ved at skabe et virksomhedsoverblik over virksomheden, samt udarbejde og løbende opdatere virksomhedens SWOT-analyse, regner vi med dette vil styrke virksomhedens ledelse og strategi. Ligeså har vi udarbejdet planer for at sikre drift ved nedbrud og kriser, ved at lave en risikoanalyse.

Miljømessige forhold

Beskrivelse af forhold

Klima	Natur og biodiversitet	Vand og luftkvalitet
<p>Landbrug & Fødevarer præsenterede i 2019 en ambition om at være klimaneutral i 2050, og rejsen imod klimaneutralitet er allerede begyndt.</p> <p>Klimapåvirkning fra landbrugets primærproduktion kommer bl.a. fra udledning af kulstofdioxid (CO₂), fra energiforbrug og organogene jorde, lattergas (N₂O) fra gødningsudbringning samt metan (CH₄) fra dyrenes fordøjelse samt fra gødningsopbevaring.</p> <p>Klimaindsats er et afgørende tema bl.a. som følge af landbrugets egen vision om klimaneutral fødevarer produktion i 2050. Klimatiltag kan i mange tilfælde spare på ressourcer og dermed forbedre økonomien.</p>	<p>Biodiversitet betyder mangfoldigheden af levende organismer. Ordet er dannet af ordene "bio", der betyder liv, og ordet "diversitet", der betyder forskellighed. For at sikre mangfoldigheden af liv er det væsentligt at have fokus på de arter, der er mest akut truede. Det vil sige de arter, der er i størst risiko for at forsvinde fra et område eller helt at uddø. Det handler derfor om at sikre og bevare sjældne og truede arter, der hvor de er.</p> <p>Landbruget kan gøre en positiv forskel for naturen og biodiversiteten, fordi tabet af biodiversitet først og fremmest skal standses på selve naturarealerne. Mange af Danmarks naturarealer ejes af landmænd. På bedriftsniveau kan den enkelte landmand gøre en indsats og prioriteringen af indsatsen bør tage udgangspunkt i de eksisterende naturarealer.</p>	<p>For at bedriften kan bidrage til en positiv udvikling af Danmarks luft og vandressourcer, skal der sættes fokus på sammenhængen og afhængigheden mellem de landbaserede landbrugsaktiviteter og vand- og luftkvalitet.</p> <p>Indikatorerne inden for dette område viser således bedriftens bidrag til hhv.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivt at sikre vandrelaterede økosystemers robusthed i landskabet. • At reducere tabet af kvælstof (N) og fosfor (P) fra landbrugsarealer til vandmiljøet. • At begrænse forbruget af planteværn på vores landbrugsarealer. <p>Resultaterne herunder viser bedriftens bæredygtighed samt dens udvikling i forhold til indikatorerne inden for temaet vand- og luftkvalitet.</p>

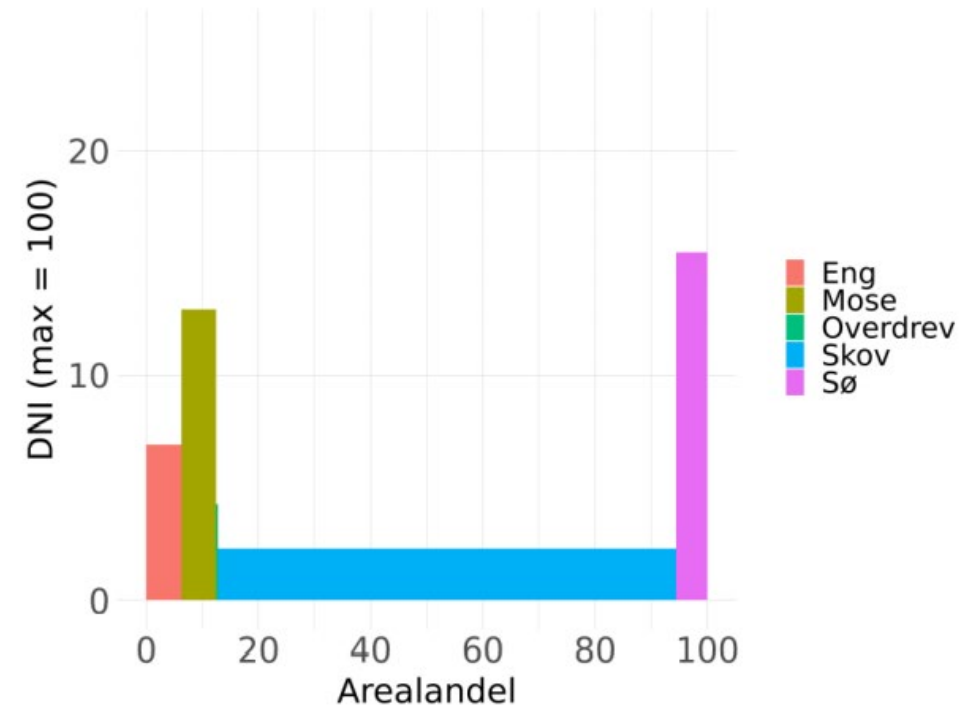
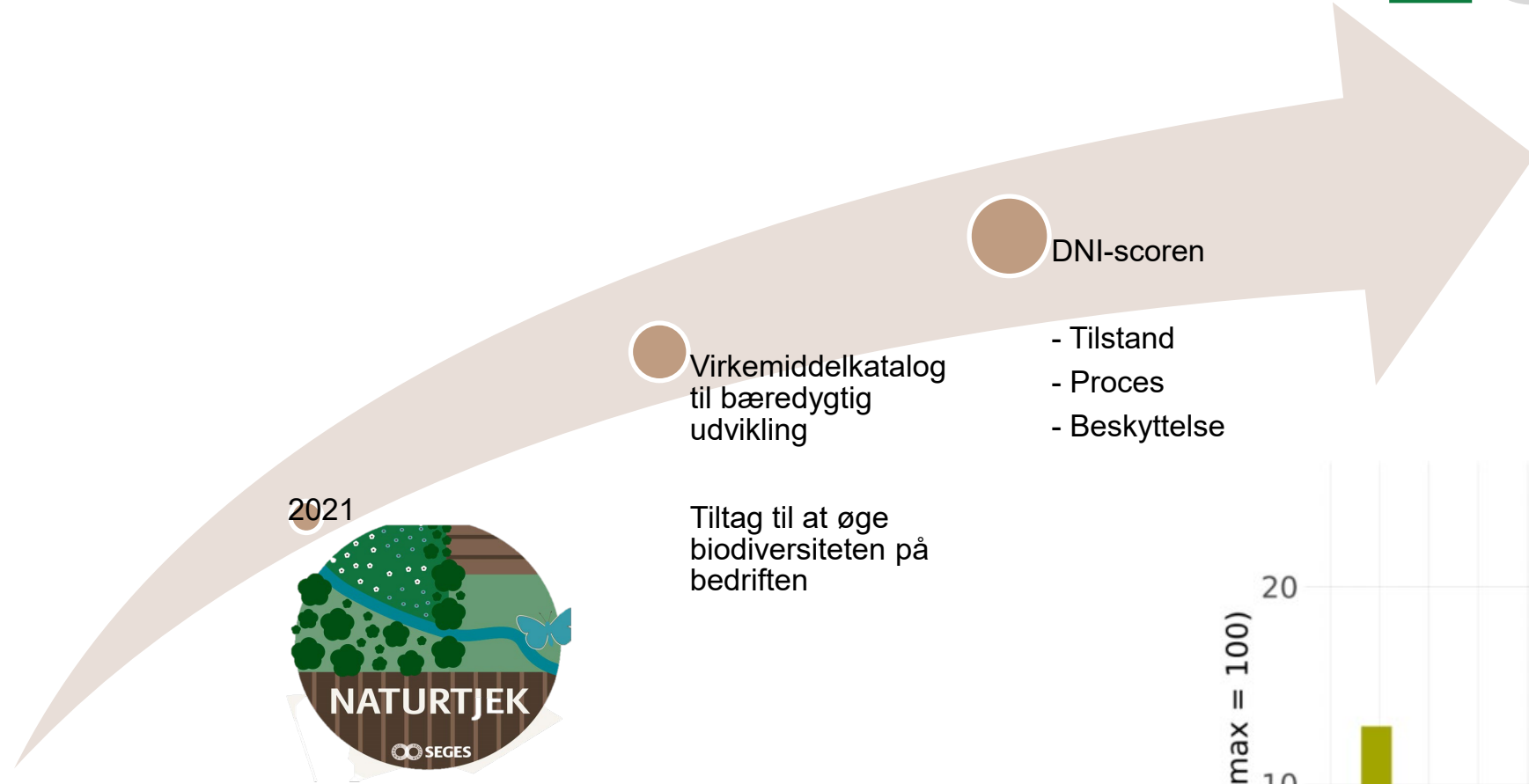
Miljømæssige forhold

	Indikator	Enhed	2020	Sammenligningsgrundlag
Klima	Emissioner pr. kg levendevægt	CO ₂ -eq		
	Samlet emission fra markbruget	CO ₂ -eq		
	Samlet emission fra grisene	CO ₂ -eq		
Biodiversitet	Er der lavet NaturTjek på ejendommen	Ja/Nej		
Vand og luftkvalitet	Ammoniakfordampning fra marken	Kg N/ha		
	Ammoniakfordampning fra stalden			
	Fosforoverskud	Kg P/ha		5,7-12 ¹
	Planteværn (Belastningstal)	B/ha		

¹ Gennemsnit for planteavlsbrug og husdyrbrug (2015-2019) som indgår i Landovervågningsoplande 2019 NOVANA

Biodiversitet

ESG

Sociale forhold

SEGES

Sociale forhold i virksomheden

	Indikator	Enhed	2021	Sammenligningsgrundlag
Grisenes sundhed og velfærd	Dødelighed: slagtesvin (30-110 kg) døde + kasserede	Pct.		3,4 ¹
	Dødelighed: Pattegrise inkl. dødfødte (0-7 kg)	Pct.		23,1 ¹
	Dødelighed: Smågrise (7-30 kg)	Pct.		3,6 ¹
	Dødelighed: Søer	Pct.		12,9 ¹
	Antibiotikaanvendelse: Pattegrise, søer, gylte og orner	ADD		3,2 ²
	Antibiotikaanvendelse: Fravænnede grise op til 30 kg	ADD		17,2 ²
	Antibiotikaanvendelse: Slagtesvin og polte	ADD		4,4 ²
	Bemærkninger i DANISH	Ja/nej		
	Deltagelse i hjerteordning	Ja/nej		
Socialt ansvar	Tage ansvar for dem, der står udenfor arbejdsmarkedet	Antal ansatte på tilskudsordninger eller lignende		
	Uddanne fremtidens landmænd ved at tage praktikanter, elever og studerende ind	Antal praktikanter, elever og studerende		

¹ Landsgennemsnittet for produktivitet 2019

² Grænseværdier fra Fødevarerstyrelsens gulkortordning (2019)

Sociale forhold i virksomheden

	Indikator	Enhed	2020	2019
Arbejdsforhold og arbejdsmiljø	Vi har ordnede ansættelsesforhold for vores medarbejdere			
	Vi bruger de lovpligtige indsatser for arbejdssikkerhed som afsæt for hele tiden at forbedre sikkerheden	1 Nej 2 I lav grad		
	Vi forebygger arbejdsulykker og følger op, hvis der sker en ulykke eller en nærved-ulykke	3 I nogen grad 4 I høj grad		
	Vi informerer om og involverer medarbejderne i virksomhedens drift og udvikling	5 I meget høj grad		
	Vi har fokus på sundhed og trivsel i den daglige ledelse og drift af virksomheden			
	Ulykker i virksomheden	Antallet af ulykker		
	Sygdom og arbejdsskader	Antal sygedage		
	Uddannelse eller anden kompetenceudvikling	Antal dage pr. medarbejder afsted		

Governance i virksomheden

Forhold i virksomhedsledelsen

	Indikator	Enhed	2020	2019
Virksomheds ledelse	Vi har en nedskrevet strategi for virksomheden, der sætter retning for dens udvikling	1 Nej 2 I lav grad 3 I nogen grad 4 I høj grad 5 I meget høj grad		
	Vi anvender aktivt vores strategi i ledelsen af virksomheden			
	Vi anvender driftsbudget for planlægning og opfølgning			
	Vi har planer for at sikre den fortsatte drift ved kritiske nedbrud og truende kriser			
	Vi søger inspiration og sparring fra personer udenfor virksomheden			
	Vi er åbne og imødekommende om vores virksomhed			
Compliance	Hvilke strukturer anvendes for at sikre compliance/overholdelse af alle regler og retningslinjer?			

Forhold i virksomhedsledelsen

	Indikator	enhed	2020	Sammenligningsgrundlag*
Compliance	Bemærkninger, anmærkninger o.l. fra offentlige myndigheder, samarbejdspartnere mv.	Antal		
Økonomi	Afkastningsgrad	%		Søer 30 kg: 5,1% Slagtegrise: 5,8%
	Soliditetsgrad	%		Søer 30 kg: 22,2% Slagtegrise: 29%
	Fremstillingspris	Kr./enhed		Søer 30 kg: 371 kr./stk. Slagtegrise: 10,99 kr./kg

* Landsgennemsnit 2020

Korte anbefalinger

- Spørg dig selv:
  - Hvilke interessenter vil du gerne kommunikere til? Målgruppen bestemmer kommunikationen
  - Hvilket værdisæt har du? Hvad er vigtigt for dig at fortælle og kommunikere til interessenter?
  - Start med et par emner og indikatorer/målepunkter der har din og dine interessenters interesse – fortæl den gode historie der allerede er der!
- Vis en udvikling: Det giver mindst lige så meget at vise mål, handleplaner og udvikling som selve tallet
- Prioriter både den personlige fortælling, om det der ikke kan måles, samt konkrete indikatorer og data der understøtter udviklingen